

MỘT SỐ GIẢI PHÁP BẢO ĐẢM THỰC HIỆN ƯU ĐÃI XÃ HỘI ĐỐI VỚI NGƯỜI CÓ CÔNG Ở NƯỚC TA

TS LÊ THIÊN HƯƠNG*

1. Một số kết quả về thực hiện ưu đãi xã hội đối với người có công ở nước ta.

Ưu đãi xã hội (ƯĐXH) đối với người có công là sự đền ơn đáp nghĩa của cộng đồng, sự phản ánh trách nhiệm của Nhà nước, sự đãi ngộ, ưu tiên đặc biệt về đời sống vật chất, văn hoá, tinh thần đối với những người có nhiều hi sinh, cống hiến cho đất nước, nhằm tạo mọi điều kiện cho họ ổn định và nâng cao đời sống.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến vấn đề này. Từ việc vận dụng lý luận cách mạng vô sản của chủ nghĩa Mác-Lênin, từ thực tiễn đấu tranh cách mạng gian khổ, oanh liệt của Đảng, của nhân dân và kế thừa, phát huy truyền thống đạo lý dân tộc, Người đã khẳng định: “Thương binh, bệnh binh, gia đình quân nhân, gia đình liệt sĩ là những người có công với tổ quốc, với nhân dân. Cho nên bốn phận của mỗi người chúng ta là phải quan tâm thương yêu giúp đỡ họ”.

Sau hơn 60 năm thực hiện chính sách ưu đãi người có công, đặc biệt trong hơn 20 năm thực hiện công cuộc đổi mới, ƯĐXH đối với người có công đã đạt được những kết quả khả quan, đóng góp vào sự phát triển đi lên của đất nước. Tính đến nay, đã có trên 8 triệu lượt người được hưởng chế độ ưu đãi người có công. Hiện tại, 1,5 triệu người có công được hưởng trợ cấp ưu đãi hàng tháng và trên 2 triệu người hưởng chế độ ưu đãi khác về kinh tế - xã hội. Ưu đãi người có công không chỉ là vấn đề đạo lý truyền thống mà còn là vấn

đề chính trị, tư tưởng, kinh tế xã hội; không chỉ là vấn đề trước mắt mà còn là vấn đề lâu dài mang ý nghĩa nhân văn sâu sắc, góp phần ổn định đất nước.

Bên cạnh những thành tựu đạt được, ƯĐXH đối với người có công cũng đang bộc lộ những bất cập, hạn chế như vấn đề điều kiện tiêu chuẩn xác nhận đối tượng người có công; chế độ ưu đãi còn thấp, chưa theo kịp để đạt mục tiêu ƯĐXH gắn liền với tăng trưởng kinh tế, tiến bộ và công bằng xã hội; vấn đề xử lý vi phạm trong quá trình thực hiện... Từ đó đặt ra cho công tác QLNN những vấn đề cần giải quyết, như phải tăng cường hiệu lực và bảo đảm một hệ thống pháp luật đồng bộ; thực hiện ngày một tốt hơn công tác ƯĐXH đối với người có công; xử lý kịp thời, nghiêm minh những sai phạm xảy ra trong lĩnh vực này.

Là thành viên của Liên hiệp quốc và thành viên chính thức của Tổ chức Thương mại Thế giới, nền kinh tế - xã hội Việt Nam đang có những bước phát triển mạnh mẽ trong tiến trình hội nhập. Cũng như mọi thành viên quốc tế khác, Việt Nam sẽ thực thi mạnh mẽ Công ước quốc tế về an sinh xã hội, sẽ có chính sách vĩ mô gắn an sinh xã hội với phát triển kinh tế nhằm kết hợp hài hoà giữa tăng trưởng kinh tế với tiến bộ và công bằng xã hội. Theo đó, ƯĐXH đối với người có công - một bộ phận cấu thành trong hệ thống an sinh xã

* Học viện Hành chính.

hội - chắc chắn cũng sẽ phát triển mạnh mẽ trong thời gian tới. Hiện nay, với số lượng người có công lên đến hàng triệu người, vấn đề đặt ra là phải có một hệ thống pháp luật đồng bộ, đầy đủ, đồng thời, huy động tối đa mọi nguồn lực trong cộng đồng để trên cơ sở đó bảo đảm thực hiện tốt về UĐXH đối với người có công.

2. Những giải pháp bảo đảm thực hiện ưu đãi xã hội đối với người có công.

Một là, hoàn thiện hệ thống pháp luật về UĐXH đối với người có công. UĐXH đối với người có công là vấn đề chính trị-xã hội có ý nghĩa to lớn nhằm góp phần đền ơn đáp nghĩa và nâng cao đời sống người có công, bảo đảm ổn định chính trị-xã hội, an ninh đất nước. Vì thế, việc hoạch định chính sách, pháp luật luôn là yếu tố quan trọng hàng đầu. Việc xây dựng một hệ thống pháp luật UĐXH đối với người có công đồng bộ, chặt chẽ cùng cơ chế thực hiện thống nhất trong cả nước là yêu cầu cấp thiết hiện nay.

UĐXH đối với người có công đã được ghi nhận tại Điều 67 *Hiến pháp* năm 1992 (sửa đổi, bổ sung năm 2001) và được cụ thể hóa bằng *Pháp lệnh Ưu đãi người có công với cách mạng* ban hành năm 2005 cũng như nhiều văn bản hướng dẫn khác. Tuy nhiên, một số quy định trong các văn bản này đã bộc lộ sự bất cập. Do vậy, cần tiếp tục nghiên cứu xây dựng và hoàn thiện hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật về UĐXH đối với người có công để đảm bảo một môi trường pháp lý đồng bộ, đầy đủ, minh bạch, có tính khả thi cao, đáp ứng yêu cầu QLNN về lĩnh vực này, tiến tới xây dựng, ban hành *Luật Ưu đãi người có công*.

Hai là, đẩy mạnh tổ chức thực hiện pháp luật về UĐXH đối với người có công. Để tổ chức thực hiện các chính sách, pháp luật về UĐXH đối với người có công một cách hiệu quả, cần:

- Tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về UĐXH đối với người có công. Đây là giải pháp quan trọng nhằm nâng cao nhận thức của mọi cơ quan, tổ chức, cá nhân có hoạt động liên quan đến UĐXH đối với người có công. Hoạt động tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật phải thông qua hoạt động trực tiếp của các cơ quan QLNN ở trung ương và địa phương, đặc biệt là vai trò của các sở Lao động, Thương binh và Xã hội với nhiều hình thức, biện pháp phong phú, đa dạng như thông qua hội nghị, tập huấn, thông tin đại chúng, đặc biệt tận dụng tối đa các hình thức tuyên truyền qua mạng thông tin điện tử, ứng dụng công nghệ thông tin (xây dựng, biên soạn các tài liệu, cơ sở dữ liệu pháp luật điện tử, ghi trên các đĩa CD...).

- Đưa chương trình giáo dục pháp luật chuyên ngành vào chương trình đào tạo chính thức trong hệ thống các trường, trung tâm đào tạo của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội và các cơ sở đào tạo khác.

- Hoàn thiện quy trình triển khai tổ chức thực hiện các văn bản pháp luật về UĐXH đối với người có công. Chú trọng công tác chỉ đạo, điều hành của các cấp từ trung ương đến địa phương, tránh chồng chéo, làm đúng theo phạm vi trách nhiệm quản lý, tập trung hướng dẫn thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật một cách chi tiết, cụ thể và hiệu quả.

- Chú trọng nâng cao trình độ văn hoá pháp lý về UĐXH và hành vi hợp pháp của mỗi cá nhân công dân. Thực tế cho thấy, nhiều người có công với đất nước và thân nhân của họ chưa nhận thức, hiểu hết những quyền lợi của mình do pháp luật UĐXH quy định. Vì vậy, nhiều trường hợp còn sót lại chưa được giải quyết quyền lợi. Tuy nhiên, bên cạnh đó cũng có những cá nhân do không hiểu biết đầy đủ các quy định pháp lý về quyền UĐXH đối với người có công, ngộ nhận rằng mình là

người có đủ điều kiện, có đủ giấy tờ cần thiết để chứng minh, cho rằng do chính quyền, các cơ quan chuyên môn chưa quan tâm, chưa làm tròn trách nhiệm, nghĩa vụ nên họ chưa được xác nhận, công nhận, giải quyết quyền lợi, dẫn đến tình trạng đơn thư, khiếu nại về UĐXH đối với người có công luôn quá tải, ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu lực và hiệu quả của QLNN về UĐXH đối với người có công.

- Phối hợp với các cấp, các ngành (Tài chính, Y tế, Văn hoá, Xây dựng, Giáo dục-Đào tạo, Công an...) trong QLNN về UĐXH đối với người có công. Đây là lĩnh vực xã hội nhạy cảm nên cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cấp, các ngành để cùng thực hiện quản lý một cách đồng bộ, hiệu quả, hợp lý theo chức năng, nhiệm vụ của từng cấp, từng ngành.

Ba là, tiếp tục hoàn thiện bộ máy QLNN chuyên ngành về UĐXH đối với người có công. Nói cách khác, đổi mới và hoàn thiện bộ máy QLNN về UĐXH đối với người có công theo hướng tinh giản đầu mối. Theo quy định hiện hành, Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội và cơ quan Lao động, Thương binh và Xã hội ở địa phương (Sở Lao động, Thương binh và Xã hội; Phòng Nội vụ Lao động và Xã hội) có nhiệm vụ thực hiện các chức năng quản lý về UĐXH. Tuy hiện nay, bộ máy QLNN về UĐXH hoạt động khá hiệu quả nhưng để đáp ứng tình hình mới trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế, cần có sự đổi mới, kiện toàn lại hệ thống các cơ quan này từ trung ương xuống địa phương theo hướng tinh giản, gọn nhẹ, thực hiện phân công, phân cấp hợp lý.

Bốn là, nâng cao năng lực cán bộ trong hệ thống các cơ quan QLNN chuyên ngành. Đây là yếu tố quan trọng để đảm bảo thực hiện QLNN về UĐXH đối với người có công bởi chất lượng cán bộ luôn giữ vai trò quan trọng hàng đầu. Đội ngũ cán bộ cần được đào tạo, bồi dưỡng vững

vàng về chuyên môn, nghiệp vụ, được giáo dục về phẩm chất đạo đức, truyền thống đạo lý "uống nước nhớ nguồn", đủ tâm và tài để hoàn thành tốt nhiệm vụ, công vụ.

Năm là, nâng cao ý thức pháp luật của người có công. Ý thức pháp luật có ý nghĩa quyết định về mặt chủ quan đối với hiệu quả của việc xây dựng và chấp hành pháp luật UĐXH. Khi một công dân có ý thức, am hiểu pháp luật thì việc xây dựng, áp dụng, thực hiện pháp luật ưu đãi mới thực sự có hiệu quả trong đời sống.

Việc nâng cao ý thức pháp luật nói chung và nhận thức về pháp luật UĐXH nói riêng cho người có công có ý nghĩa hết sức quan trọng. Để người có công nhận thức rõ về quyền được hưởng UĐXH của mình thì công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật là vô cùng cần thiết, là nhân tố bảo đảm thực hiện tốt và có hiệu quả QLNN về UĐXH đối với người có công.

Sáu là, đẩy mạnh xã hội hoá UĐXH đối với người có công. Xã hội hoá UĐXH đối với người có công là quá trình nâng cao vai trò định hướng, chỉ đạo, quản lý và đầu tư ngày càng tăng của Nhà nước cho lĩnh vực này. Nhà nước và toàn xã hội cùng quan tâm chăm sóc người có công; trong đó, Nhà nước giữ vai trò chủ đạo để huy động sự đóng góp về tình cảm, trách nhiệm vật chất và tinh thần của xã hội nhằm thực hiện hiệu quả hoạt động UĐXH đối với người có công.

Với truyền thống "lá lành đùm lá rách", "tương thân tương ái", "thương người như thể thương thân"... được hun đúc qua nhiều thế hệ người Việt, đặc biệt qua những hoàn cảnh lịch sử khó khăn của đất nước trong các cuộc chiến chống quân thù xâm lược, sự cưu mang, giúp đỡ lẫn nhau thể hiện dưới nhiều hình thức, biện pháp, việc giúp đỡ người có công với đất nước và thân nhân của họ đang ngày càng được xã hội quan tâm hơn. Những hoạt động nhân

đạo, hỗ trợ đang có những bước phát triển mới cả về chất và lượng. Hiện nay, vai trò chủ đạo của Nhà nước trong công tác xã hội hoá UĐXH đối với người có công thể hiện ở việc Nhà nước là chủ thể duy nhất và cao nhất ban hành các chiến lược, kế hoạch quốc gia, chương trình hành động về xã hội hoá và tổ chức vận động, thực hiện các phong trào chăm sóc người có công ở các cấp, các ngành, các tổ chức chính trị-xã hội và toàn cộng đồng. Tuy nhiên, với đặc thù số lượng người có công đông, nguồn kinh phí bảo đảm xã hội còn hạn chế thì bên cạnh sự quan tâm, chăm lo của Đảng, Nhà nước, cần có sự quan tâm, chia sẻ từ phía cộng đồng, xã hội.

Trong thời gian tới, để đẩy mạnh xã hội hoá UĐXH đối với người có công, cần tập trung vào một số vấn đề cơ bản sau:

- Tiếp tục tuyên truyền sâu rộng việc chăm sóc người có công đến các cấp uỷ đảng, chính quyền và toàn dân để toàn xã hội nhận thức rõ chăm sóc người có công là trách nhiệm, tình cảm, là sự đền ơn đáp nghĩa của các thế hệ đi sau với các thế hệ đi trước.

- Huy động mọi nguồn lực trong xã hội thông qua các phong trào chăm sóc người có công để cùng Nhà nước chăm lo ngày một tốt hơn đời sống vật chất và tinh thần của người có công.

- Xây dựng mô hình chăm sóc người có công, thường xuyên tổng kết thực tiễn kết quả đạt được, rút ra các bài học kinh nghiệm và biểu dương, nhân rộng các điển hình tiên tiến trong các phong trào chăm sóc người có công.

Bảy là, tăng cường thanh tra, kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm pháp luật về UĐXH đối với người có công. Thanh tra, kiểm tra, giám sát là một trong những biện pháp quan trọng và không thể thiếu của hoạt động QLNN nhằm răn đe, giáo dục

và ngăn chặn các hành vi vi phạm, giữ vững kỉ cương pháp luật trong hoạt động thực hiện UĐXH đối với người có công. Xây dựng các văn bản quy phạm pháp luật về thanh tra, xử lý vi phạm trong lĩnh vực UĐXH đối với người có công một cách đồng bộ, chi tiết nhằm thống nhất trong thực hiện, đảm bảo cho hoạt động thanh tra, xử lý vi phạm được tiến hành chặt chẽ, nghiêm minh.

Xây dựng, kiện toàn tổ chức bộ máy, đội ngũ công chức thanh tra chuyên ngành. Không ngừng củng cố, tăng cường cho lực lượng thanh tra chuyên ngành về biên chế, chuyên môn nghiệp vụ, bản lĩnh chính trị và điều kiện làm việc; đẩy mạnh công tác phối hợp đồng bộ giữa các lực lượng; tăng cường ngân sách để làm tốt công tác QLNN về UĐXH đối với người có công. Biểu dương kịp thời những cá nhân, tổ chức thực hiện hiệu quả, nhanh chóng pháp luật về UĐXH đối với người có công, đồng thời, xử lý nghiêm minh những kẻ tiếp tay, dung túng, bao che cho những hoạt động vi phạm pháp luật về UĐXH đối với người có công.

Tóm lại, UĐXH đối với người có công luôn là vấn đề được Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm. Những năm qua, UĐXH đối với người có công đã có những bước phát triển vững chắc, khẳng định đường lối đúng đắn, chính sách ưu việt của Đảng, Nhà nước trong chăm sóc, ưu đãi đối với những người có nhiều hy sinh, cống hiến cho đất nước, góp phần đáng kể cho sự phát triển và ổn định kinh tế-chính trị-xã hội của đất nước. Trong giai đoạn mới, Đảng và Nhà nước cần tạo điều kiện tốt hơn nữa để tiếp tục tôn vinh, ưu đãi chăm sóc người có công nhằm tiếp tục khích lệ, động viên toàn dân tích cực đóng góp, cống hiến công sức bảo vệ và xây dựng Tổ quốc □